

№ 15.

Warszawa, d. 12 kwietnia 1924 r.

№ 15.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26.

Adres telegraficzny: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie.

CENA POJEDYŃCZEGO NUMERU Złp. 0 gr. 40.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

PODATEK OD ŁADUNKÓW KOLEJOWYCH.

Zarówno w Warszawie jak w wielu miastach prowincjonalnych pobiera się na rzecz samorządów specjalny podatek od ładunków kolejowych, przewidziany ustawą z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

Wskutek braku rozporządzenia wykonawczego do wymienionej ustawy, któreby przewidywało maksymalne stosunki dla tego podatku, rady miejskie w poszczególnych miastach uchwałyły dowolnie wysokość powyższego podatku, nie licząc się ani z możliwością płatniczą i względami kalkulacyjnymi, ani też z opinią nielicznych członków rad miejskich, rozumiejących potrzeby przemysłu.

Ostatnio w Kielcach podatek ten został uchwałą rady miejskiej podwyższony do 90 milionów marek od wagonu dziesięcotonowego. Przy obecnej cenie surowki 3 400 000 000 do 3 600 000 000 marek za 1 wagon podatek ten osiągnął w ten sposób 2½%. Przy cenie fragmentu 2 200 000 000 mk. za wagon podatek dochodzi do 4%.

W innych gałęziach przemysłu cyfry są jeszcze bardziej uderzające: 1 wagon fosforytów, używanych do fabrykacji nawozów sztucznych, kosztuje 922 miliony marek, podatek osiągnął zatem 10%, 1 wagon barytu — 400 000 000 mk., czyli podatek 22½%.

Ponieważ uchwała rady miejskiej wymaga zatwierdzenia przez ministerstwo spraw wewnętrznych, udała się w dniu 1 kwietnia delegacja, złożona z pp. S. Erlicha, dyrektora zarządzającego S. A. „Kadzielnia“, S. Starkego, prezesa Oddziału Radomsko-Kieleckiego P. Z. P. M. i W. Eychlera, dyrektora tegoż oddziału, do p. ministra spraw wewnętrznych i po przedstawie-

niu cyfr zgłosiła prośbę, aby uchwała rady miejskiej, jako wysoce szkodliwa dla przemysłu, nie została zatwierdzona, oraz aby przy podatku od ładunków kolejowych uwzględniona była znacznie niższa stawka dla surowców i półfabrykatów, przeznaczonych do przerobu.

P. minister przychylnie przyjął zgłoszone życzenia i zaznaczył, że już z innych dzielnic Polski wpłynęły podobne zażalenia, oraz przyobiecał załatwić w duchu korzystnym dla przemysłu.

Ostatnio dowiedzieliśmy się w wydziale samorządowym M. S. W., że podatek ten został zredukowany dla żelaza, stali i niektórych innych surowców do 0,01 fr. zł. za 100 kg.

ULGI CELNE NA PRZEWODNIKI ELEKTRYCZNE.

W związku z wprowadzeniem ulg celnych na niewyrabiane w kraju przewodniki elektryczne niepokryte ołowiem (§ 6 rozp. z d. 13. III. 23 r. Dz. Ust. 135/23 poz. 1126) ministerstwo przemysłu i handlu komunikuje, że podania, dotyczące wydawania pozwoleń na wykorzystanie ulgi, składane być powinny w ministerstwie przemysłu i handlu w 2 egzemplarzach, z wymienieniem ilości sprowadzanych przewodników, ich wagi netto oraz urzędu celnego, w którym odbędzie się odprawa celna.

Do podania dołączone być powinny:

1. 3 próbki przewodnika,
2. dokładny rysunek przekroju,
3. zaświadczenie władz przemysłowych 2 instancji, stwierdzające, iż sprowadzona ilość i gatunek przewodnika odpowiada istotnemu zapotrzebowaniu strony,
4. zaświadczenie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie Chmielna 2, stwierdzające, iż przewodnik elektryczny według załączonych próbek i opisu nie jest wyrabiany w kraju.

Opłata stemplowa od tego rodzaju podań wynosi obecnie 3 800 000 mkp. od pierwszego egzemplarza podania i po 770 000 mkp. od załączników i drugiego egzemplarza podania.

Firmy handlowe nie korzystają z ulg (§ 1 i 2 obwieszczenia z 13. VII. 23 r. „Monitor Polski“ 166/23 p. 207).

OSTATNI WSKAŹNIK DROŻYŹNIANY.

Komisja do badania zmian kosztów utrzymania przy G. U. S. na posiedzeniu d. 2 kwietnia r. b. ustaliła, iż koszt utrzymania w Warszawie w drugiej połowie marca r. b. w porównaniu do pierwszej połowy tego miesiąca wzrósł o 3,43%.

Na wzrost ten wpłynęło podrożenie bardzo znaczne przedmiotów grupy odzieżowej, (o 16,26%). Grupa żywności wykazała w tym okresie podrożenie o 1,49%. W pozostałych grupach zmiany kosztów były minimalne.

W stosunku do m. lutego koszt utrzymania w całym m. marcu obniżył się o 1,75%.

POKAZ WAGONÓW WĄSKOTOROWYCH.

W ubiegłą niedzielę d. 6 kwietnia r. b. w fabryce Spółki Akcyjnej M. Lisowski w Kaczym Dole pod Warszawą odbył się pokaz publiczny wagonów towarowych wąskotorowych, wykonanych w warsztatach Spółki. Ruchliwa firma, która posiada dwie fabryki i jest członkiem Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, zaprosiła liczne grono fachowców ze sfer wojskowych i przemysłowych do Kaczego Dołu, pragnąc przedstawić im rezultaty swej wyteżonej pracy w ciągu dwóch lat, które dzielą chwilę obecną od pięknej uroczystości poświęcenia tej fabryki w maju 1922 r., o czym pisaliśmy w Roczniku II-gim P.Z.P.M.

Istotnie, kierownictwo fabryki miało się czem pochłubić. Fabryka w Kaczym Dole, odrodzona literalnie, jak Feniks z popiołów, ze zgliszcz byłej fabryki łożek żelaznych Sp. Akc. „Wawer“, spalonej podczas wojny, przedstawia imponujący rozmiarami warsztat pracy, zdolny do szerokiego rozrostu, gdyż grunt, stanowiący własność Spółki, zajmuje około 9 hektarów powierzchni, zaś wolne dookoła tereny lesiste dają możliwość niemal nieograniczonego dalszego rozwoju fabryki w idealnych warunkach zdrowotnych.

Zebrani goście, którzy przybyli na miejsce specjalnie zarezerwowanymi wagonami kolejki Jabłonna-Wawer, oglądali z uznaniem rezultaty skrzętnej i umiejętnej pracy, które uwydatniły się w odbudowie wysokich i przestronnych hal fabrycznych i w organizacji warsztatu, zatrudniającego przy obecnym prawie powszechnym zastoju w przemyśle metalowym przeszło 450 robotników.

Wagony wąskotorowe, któreśmy oglądali, stanowiły przyjętą już przez inspekcję część partji 80 sztuk, zamówionych przez władze wojskowe. Prócz kół, które władze te dostarczyły ze swych powojennych zapasów, wszystkie części i cały zespół były wykonane w fabryce z materiałów polskich, tak dalece, że nawet sprężyny (resory) wagonowe i do zdereków fabryka zrobiła u siebie, ze stali krajowej. Konstrukcja wagonów była przedmiotem ożywionej dyskusji fachowców cywilnych i wojskowych.

Fabryka w Kaczym Dole posiada wszystkie działy, potrzebne do intensywnej produkcji na potrzeby gospodarcze wojska i kolei żelaznych, a więc odlewnię żelaza i metali, warsztat mechaniczny, kotłarnię, kuźnię z młotownią i stolarnię. Fabryka specjalizuje się w dziale obsługi kolei wąskotorowych, dla których buduje wagony towarowe i osobowe typu pullmanowskiego na podwójnych podwoziach. Wielką pomocą dla fabryki w Kaczym Dole jest fabryka Warszawska tejsze Spółki, przy ul. Stępińskiej Nr. 18, która zatrudnia około 60 robotników i posiada piękne obrabiarki.

Po szczegółowem obejrzeniu fabryki uprzejmi gospodarze zaprosili swych gości na śniadanie, które odbyło się w domu dyrektorskim. Wśród zaproszonych w liczbie około 100 osób byli obecni p.p. wiceminister kolei żelaznych inż. Julian Eberhardt, szef III departamentu min. spr. wojsk. generał Pławski, pułkownik Kozłowski i liczne grono wyższych oficerów armji polskiej, dr. Rząd, prezes Banku Tow. Spółdzielczych, wiceprezes dykcji kolejowej Radomskiej inż. Krzyżanowski, dyrektor wydziału kolei dojazdowych dykcji Warszawskiej inż. Choynowski, profesor politechniki warszawskiej inż. Bronikowski i in. Polski Związek Przemysłowców Metalowych reprezentowali p. p. dyrektor zarządzający Związku inż. S. J. Okolski, wicedyrektor inż. M. Chorzewski i inż. K. Pichelski.

Pierwszy toast za pomyślny rozwój firmy wniósł p. wiceminister Eberhardt. Wielkie znaczenie przemysłu, pracującego na potrzeby wojska, podniósł gen. Pławski. Wśród licznych przemówień na szczególną uwagę zasługiwała mowa dyr. Okolskiego, który wykazał potrzebę i konieczność dla fabryk metalowych polskich stworzenia sobie programu pracy, zakrojonego na szeroką skalę i na długi okres czasu, gdyż tylko wtedy będą mogły racjonalnie zorganizować się i skutecznie konkurować z zagranicą. Pan Okolski zaznaczył przytem, że w tej pracy pomocną przemysłowi krajowemu może być śmiała i przewidująca na dalszą metę polityka zamówień rządowych, które również muszą być ujęte w jasny i konsekwentnie przeprowadzany program. W imieniu obecnych przedstawicieli prasy przemawiał p. Markowski, członek redakcji „Gazety Porannej“. Przemówienie to znamionowało niepowszednią znajomość spraw przemysłowych mówcy, który podkreślił znaczenie kolei wąskotorowych dla Polski, tak ubogiej w kapitały inwestycyjne, a tak potrzebującej rozszerzenia swej sieci kolejowej.

Na liczne toasty swych gości odpowiedział szef firmy, prezes jej zarządu i dyrektor naczelny obu fabryk pan Maksymiljan Lisowski, przedstawiając zebranym dzieje powstania Spółki, której początek dała założona jeszcze przed wojną z nader skromnymi środkami fabryka armatur i kotłarnia pod firmą „Bracia Makowsky i M. Lisowski“. Słuchając tego spokojnego opowiadania, popartego liczbami i wypowiedzianego w słowach prostych, bez cienia afektacji i próżnych przechwałek, odnosiło się wrażenie, że się słyszy dzieje amerykańskich *self made men*, do którego to typu niewątpliwie należy sam narrator, twórca całego przedsiębiorstwa. To też słuchacze powstałi od stołu pełni otuchy, że spełni się życzenie, wypowiedziane przez kilku mówców, ażebyśmy się zebrali następnie na tem samem miejscu przy poświęceniu zbudowanego przez fabrykę wąskotorowego parowozu.

Spółka Akcyjna M. Lisowski jest rdzennie polska: ani jednego obcego człowieka w jej zarządzie, ani jednego grama obcego złota w jej kapitale.

Obecnie zarząd Spółki sprawują p.p. Maksymiljan Lisowski — prezes zarządu i dyrektor zarządzający; Janusz Szczepański — wiceprezes zarządu i dyrektor handlowy; Franciszek Makowski — kierownik fabryki w Kaczym Dole; Zygmunt Jabłoński — przedstawiciel firmy; Bolesław Tomaszewski — kierownik wydziału towarowego i zakupów; Klemens Wezdecki — kierownik fabryki armatur w Warszawie.

ZAPISY NA AKCJE BANKU POLSKIEGO.

W podanej w № 14 „P. M.“ liście zapisów na akcje B. P. zaszły następujące zmiany. Zamiast Sp. Ak. „Pocisk“ z liczbą 996

akcyj powinno być „Pracownicy fabryk „Pocisk“, „Nitrat“ i „Franc.-Pol. Zakł. Samochodowych—776 sztuk“. Zamiast 250 akcyj, zapisanych przez T-wo Akc. Lilpop, Rau i Loewenstein, powinno być 400, natomiast dyrekcja i pracownicy tej firmy zapisali się na 175, a nie 200, jak było podane. Fabryka Rzewuski i S-ka — zamiast 10 zapisała 25 akcyj. Firma Norblin, Br. Buch i T. Werner — zam. 760 powinno być 750, ale suma zapisów tej firmy wraz z pracownikami pozostaje ta sama — 1045 akcyj. Fabryka W. Hess w Lublinie — 50 akcyj zamiast 25. Firma Gniazdowski i Janiszewski — 25 i pracownicy 10, razem 35 akcyj, zamiast 15.

Listę poprzednią uzupełniamy następującymi zapisami, o których otrzymaliśmy wiadomość dodatkowo.

Suchedniowska Fabr. Odlewów	600
„Olkusz“, Fabr. Nacz. Emaljow.	300
É. Tenenbaum	125
M. Lisowski	100
Pracownicy	25
„Kamienna“ J. Witwicki	100
Bracia Perlis	100
„Metalurgia“ w Częstochowie	100
„Neptun“ J. Mintz	100
„Müller i Seidel“ dodatk.	75
H. E. Goldblum	60
M. Zbijewski	50
„Ostrówek“	50
Leon Czarliński T-wo Akc.	50
L. Czarliński	1
M. Rubinstein	30
„Wschód“ Zadziele	25
Stellman i Goldblum	25
Toruń. Fabr. Jan Broda	25
Głogowski i syn	25
E. Reymond	25
Salbe, Tenenbaum i Horowicz	15

Po uwzględnieniu poprawek i dodaniu powyższych zapisów, ogólna dotychczas znana liczba akcyj, zapisanych przez członków P. Z. P. M. wynosi 17129.

WSKAŹNIK CEN HURTOWYCH W LUTYM I MARCU R. B.

W „Przeglądzie Gospodarczym“ (№№ 6 i 7) z r. b. znajdujemy porównanie obecnych cen hurtowych w złocie do cen przedwojennych niektórych towarów, wyrażone w stosunku procentowym przy założeniu, że 100 odpowiada cenom przedwojennym w złocie.

	okres 4/II—10/II	okres 10/III—15/III
Zboże i mąka	79	89
Żelazo, węgiel, drzewo i cement	130	120
Skóry	87	98
Bawełna i przędza	161	161
Mięso i cukier	153	145

Pomimo stabilizacji marki polskiej ceny utrzymały się na jednym poziomie tylko dla bawełny i przędzy; natomiast wzrosły na zboże i mąkę oraz na skóry, spadły zaś na mięso i cukier, na węgiel i materiały konstrukcyjne. Ma tu duże znaczenie nieustanna ingerencja państwowa i zmienność polityki podatkowej, pozwolenia lub zakazy wywozu i. t. p.

CENY HURTOWE W CZECHOSŁOWACJI.

Z wydawnictwa „Cenové zprávy“ czeskosłowackiego Urzędu Statystycznego (№ 1—2) notujemy kilka ciekawych szczegółów:

Ceny hurtowe w koronach czeskosłowackich na wyroby przemysłu metalowego licząc za 100 kłgr.

	Średnio za 1923 r.	W styczniu 1924 r.
surówka	65	60—70
żelazo sztabowe	110	100—105
blacha cienka poniżej 1 m/m	220	210
stal narzędziowa	825	800
ołów	440	502

węgiel kamienny (z Ostrawy)	23,9	20,5
koks	33,7	27

Interesujące jest porównanie wskaźników cen hurtowych w złocie na niektóre wyroby przemysłu metalowego w styczniu 1924 r. w stosunku do cen lipcowych 1914 r., biorąc je za 100:

surówka	106	ołów	142
żelazo	113	węgiel kamienny	172
stal	219	koks	194
miedź	99		

RYNEK METALOWY.

Ceny hurtowe na surowce przemysłu metalowego przetwórczego w dn. 10/IV 1924 r. w Mkp. za 1 kg. franco wagon st. Warszawa (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“):

Surówka odlewnicza „Chlewiska“ na węglu drzewnym	Mk. f. 360000.—
Surówka odlewnicza „Stąporków“ № I	345000.—
„Witkowska“ № I	360000.—
Złom żeliwny (fragment lany)	220000.—
Żelazo handlowe krajowe	465000.—
Bednarka gorąco walcowana	530000.—
Bednarka zimno walcowana	885000.—
Walcówka (druć okrągły od 5 1/2 do 13 mm., kwadratowy od 5 1/4 do 8 mm.)	562000.—
Blacha (cena zasadnicza)	575000.—
Koks karwiński	129000.—
„górnosląski twardy“	99000.—
„miękki“	94000.—
Węgiel dąbrowski gruby	71000.—
„górnosląski gruby“	79000.—

Według notowań Związku Hut ustalone zostały następujące ceny surowki od d. 4 marca r. b. aż do odwołania w złotych polskich równych frankowi złotemu w/g kursu giełdy Warsz. za 1 tonnę loco huta: mart. — 155, № 2 — 170, № 1 — 180, № 0 — 200.

Związek Polskich Hut Żelaznych ustalił, poczynawszy od dnia 4 marca r. b. aż do odwołania, następujące ceny na wyroby walcowane w złotych polskich równych frankowi złotemu według kursu giełdy Warsz.

- 1) żelazo handlowe 23,4 gr. przy zamówieniach od 60 tonn; przy zamówieniach mniejszych cena wyższa o 2%.
- 2) bednarka zimno-walcowana 46,8 gr.
„ gorąco-walcowana 27 „
- 3) drut 28,8 „
- 4) blachy ponad 1 mm. 29,7 „
- 5) żelazo uniwersalne 27,9 „

Wszystko za 1 kłg. loco wagon huta wysyłająca przy zamówieniach pełnowagonowych.

Do powyższych cen zasadniczych doliczane są dopłaty, obowiązujące w dniu wysyłki.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia warszawska notuje następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 100 kg. franco wagon Warszawa:

711×1 422×0,5 mm.	75 zł. — gr.
711×1 422×0,525mm.	72 „ 50 „
711×1 422×0,55 mm.	70 „ — „
1 000×2 000×0,5 mm.	80 „ — „
1 000×2 000×0,55 mm.	77 „ 50 „

Ceny te rozumieją się za 100 kg., licząc złoty polski równy frankowi złotemu waloryzacyjnemu.

Cena odlewów z metali półszlachetnych.

Podług notowań Koła Odlewni metali półszlachetnych od dnia 15 stycznia obowiązują aż do odwołania następujące ceny na:
 armaturę mosiężną 2 zł. 90 gr.
 brązową 3 „ 50 „
 fosforbrązową 3 „ 85 „
 odlew mosiężny galanteryjny . 4 „ 20 „
 Ceny te rozumieją się za 1 kg., licząc złoty polski równy frankowi złotemu według kursu urzędowego.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej

(w tysiącach marek polskich po kursie średnim dnia za 1 kg).

D a t a	2/4	3/4	4/4	5/4	7/4
Średni kurs waluty	40137	40150	40137	40225	40475
Antymon	2360	2361	2262	—	2251
Cyna standard	11335	10496	10513	—	10532
Cynk hutniczy	1328	1317	1338	—	1338
Miedź elektrolityczna .	2844	2835	2844	—	2818
standard	2585	2585	2580	—	2474
Ołów miękki hutniczy	1294	1423	1412	—	1403
Rtęć	16089	16084	16089	—	16219

Kurs franka złotego waloryzacyjnego wynosił od d. 7-go lutego do d. 11-go kwietnia r. b. łącznie 1800 000 mkp.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. S. J. Okolski.
 REDAKTOR inż. Maurycy Chorzewski.

Młocarnie szerokomłotne „Vistula”
oryginalne Walbet.

Walce.

Kieraty.

Siekacze do buraków.

Sortowniki do ziemniaków.

Maszyny do czyszczenia zboża.

Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego i na wozach.

Sieczkarnie tarczowe.

Kozły transmisyjne.

Wykonują jako długoletnią specjalność

Muscate, Betcke i S-ka

TCZEW (Pomorze)

Sp. Akc. Zakłady Elektrotechniczne „LUKREC” w Warszawie

podaje do wiadomości, że przy biurze technicznym otwarty został oddział projektów racjonalnego oświetlenia elektrycznego ulic, placów, dworców kolejowych, zakładów przemysłowych, biur i t. p. armaturami „KANDEM” reprezentowanej firmy „Körting & Mathiesen” A. G.

Kosztorysy i projekty wykonywane są bezpłatnie.

Informacji udziela biuro przy ul. Sienkiewicza 1, tel. 64-35 i 82-42, adr. teleg. „Lukwar Warszawa”.

UWAGA: Instalacji nie wykonywujemy.

Źródła zakupu:

Armatura na parę i wodę:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Beczki żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Ceglarki i tłoczarki:

Bracia Kanczewscy. Fabryka Maszyn i Odlewni Żelaza. Częstochowa.

Dźwigniki—Łańcuchy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Garbarskie maszyny:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Gwoździarki i ciągarki:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Imadła ślusarskie kute:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne, schody, ciepłarnie:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Kotły parowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Kuto lane odlewy:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Kuźnie polowe:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Liny stalowe—Drut stalowy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Lokomobile przemysłowe:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Łańcuchy

Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Łańcuchy „Galla”:

Tranmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Maszyny rolnicze:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Odlewnie żelaza:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Odlewnie żelaza i metali:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Okna żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Pędnie:

* Bracia Kanczewscy. Fabryka Maszyn i Odlewni Żelaza. Częstochowa.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

* B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.

Sikawki i narzędzia ogniowe:

Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Suwnice (kran) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewni Żelaza w Noworadomsku.

Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Walce młyńskie utwardzone:

St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Wiertarnie kolumnowe szybkie: Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewni Żelaza w Noworadomsku.